

sense res a veure ni amb l'al. ant. *Ieffu(r)* ni amb *golafre*.

El bon mètode aconsella pendre com a base el gram mot *golafre*, medieval i de vasta extensió, i tendir a mirar les formes patueses o modernes de França i Itàlia, com a ecos barrejaïssos d'aquell, alterats per 5
encontre amb altres soques etimològiques (entre elles potser el mot longobard per a 'llavi'), però amb tendència a separar-ne del tot el fr. *balafre*, mot afectiu, més aviat modern, i en tot cas enterament allunyat de 10
la forma i el significat de *golafre*.

En aquest el primer que ens crida l'atenció és la seva -f- interna, que ens fa pensar en el sorotàptic. Hi ha considerable coincidència d'una banda amb el llatí *vorax* i mots afins, pel que fa a la part inicial, i d'altra banda amb el gr. βάραθρον 'abisme, avenc, precipici'. Amb aquest, tant en la part inicial com en la resta, car una θ grega prové d'una DH indoeuropea o de una G^{HE}- o d'altres combinacions aspirades, a les quals respon F en italià (en part fins en llatí) i en sorotàptic. Al costat de βάραθρον, no sols hi ha el grec βροτός, que significa, com *vorax*, el mateix que el nostre *golafre*; i no sols hi ha el gr. βροτά 'golafreteria'; sinó tota l'àmplia arrel indoeuropea G^{OR}/G^{ER}/G^Uǵ-, que significa 'engolir, devorar', que és comuna a totes les divisions de la gran família, i que començava per G com el nostre *golafre*: ll. *vorare*, gr. βρώμα i βιβρώσκειν 'menjar'; scr. *girāti* 'engoleix', ave. *jaraiti* 's'ho empassa', persa mod. *gulū* 'gola', armeni, albanès; cèltic comú BRĀ-; germ. *köder*, *querdar* 'esquer'; lit. *geriū* 30
'jo bec', eslav *žerti*, *po-žrēti* 'devorar'.

Inclús es té, més o menys ben conservat, en diverses llengües, el derivat en -DHRO- que necessitem com a base del nostre derivat en -FRO-, representat en grec, en bàltic i en eslav; car tenim, per una banda, el grec βάραθρον, que des de la idea de 'badar la boca' ha arribat a 'abisme, avenc, precipici', igual que el ll. *vorago*: junt amb l'àtic βάραθρον hi ha l'homèric βέρεθρον amb vocalisme apofònic (doncs, bases G^{OR}*/G^{ER}-) i la correspondència δέρεθρον (escrita δέρεθρον o ζέρεθρον) en el dialecte d'Arcàdia, demostra que es tracta 40
realment d'una arrel amb G^{UE}- etimològic.

Altreament, dissimilada la -R- de -DHRO- en L (i en part ensordit el grup RDL en RTL > RKL), hi ha l'eslav comú *gŭrdlo* n. 'gola' (d'on, entre altres, el pol. *gardło*, el rus *gorlo* 'canyó, esòfag' etc), el pruss. ant. *gurcle* 'id.', i el lit. *gurklŷs* 'pap', 'nou d'Adam'. Ja no és tan segur, però encara ben concebible, que amb això vagin l'a-al. antic *querkla* 'canyó', el pruss. antic *kraclan* 'pit' (Elbing, 118, «brust»), el βλέθρον (o βλεορον?) 'calabós, fondària' d'Hesiqui, i fins el paleosl. *chlebi* 'abisme, fondària' (en alguns dels quals hi pot haver contaminació d'alguna altra arrel), veg. Pok., IEW, 474-475, cf. 365.23, 367.15. Tenim dret, per tant, a postular una base G^{OR}RAFRO- 'gola' o 'gola d'avenc' en sorotàptic; i, per a la resta de l'evolució formal, ja podria bastar el que he dit damunt.

Nebrija i Busa estaven convençuts, com ja ha constatat supra, que al costat de l'hellenisme *barathrum* hi havia en llatí un derivat *barathro*, -onis = *gluto* i ca-

talà *golafre*. Això es fundava en la interpretació que Lambinus donava d'un vers de Lucreci: «aufer abhinc lacrimas, *barathro* et compesce querelas» v, 968; explicant: «homo insatiabilissimus atque avidissimus, qui omnia in ventrem tanquam in *barathrum* congerit et absumit», o sigui ni més ni menys un golafre; hi ha altres interpretacions una mica diferents (veg. *BALADRER*), però es podria dir que no cal que aqueixa fos ben bé la idea de Lucreci, perquè això ens llevi tot 10
escrípol semàntic sobre l'equiparació etimològica de *golafre* i *barathrum*, -onem.

Heus aquí, abans que tot, que topem amb una comprovació esclatant: fins avui *galafre* m. significa «précipice» en el gascò de l'Alt Lavedà, segons testimoni concorde de Palay (II, 39) i de Rohlf, que ho registrà en la més alta i reconduïda localitat de Bigorra: la Vall d'Arrens (al peu del trifini amb el Bearn i Aragó) (*Le Gc.*, p. 108) i Palay dóna també *galafre*, *galèfre* per a «mangeur insatiable». Ja Pè de Garròs (Gers, a. 1567) havia escrit «tot aqò hâc leu trâssat / e dam *galaphres* despensat» (Ducamin, *Mél. Chabaneau*, 296, v. 128). Podríem llevar importància a aquesta variant amb *ga-* (que, com veurem, retrobem a d'altres bandes), com a deguda a alguna contaminació, però també podria ser antiga: sigui per una variant d'apofonia indoeuropea, com βάραθρον/βέρεθρον, sigui recordant-nos que certs parlars gals o para-cèltics canviaven vo- en va- (*Equoranda*/*Equaranda*, *Volobriga*/*Valabriga*, i els altres fets que aplego en el *DECH* I, 498a25-9).

Realment la variant amb *ga-* té més extensió, i en part pot ser deguda a contaminacions: quan Charles Ros i Sanelo posen juntes unes variants *galduf* i *galdiròt* («o aguda»), veiem que hi ha contaminació de l'*engaldir*. (que hem estudiat junt amb *engolir*, *GOLA*); però més lluny tenim d'una banda ast. *galafre* m. «liso, artero, tragón» (Rato, que deu pertànyer a la correntia d'occitanisme asturià estudiada per Lapesa), però d'altra banda hi ha *galaf*: en el punt 299 de l'*ALF*, i junt amb *galuf* i *galufar* en els 284-5 o sigui Pas-de-Calais (*Suppl.*, «glouton»), i *galafa* en algun poble de Mall. (Manacor, *AlcM*). Sembla que tinguem contaminació amb *BALAFIA* (mot no inconnex pel sentit i de forma tan veïna), com sigui que en el Maestrat usin *golàfia* (*Eres* una *golàfia* «tragón, golut», GaGirona) i *golafi* a Maó (*AlcM*): i si aquesta ha influït en la terminació -fia, també pogué influir, per altra banda, en la a de la síl·laba inicial.

Altreament hi ha encara, ací i allà, en terres d'Oc, algunes formes amb é tònica: *goulèfre*, -o, adj. «goïnfre», «goulut» en el Tarn (Gary, Couzinié), i després formes amb *ga-*: *galèfre* id., i Roergue *golèfro* id. (junt amb força variants) car aquesta o' és una ð provinent de a'. Però això és òbviament degut a la contaminació del quasi-sinònim *LLEFRE* (mot menys important, que ja estudiarem en el seu article, i que no és pas germanisme), certament formes secundàries i molt menys importants, que no ens poden guiar cap a una etimologia.¹

No manca algun testimoni escadusser del nostre